БЕЛАРУСКІ ШЛЯХ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
Серпухоуская вул. д. № 12

Рэдакцыя адчынена ад 1 до 2 гадз пасьля поудня.
Адміністрацыя—зрана ад 10 да 2 гадз.
У вечары ад 5 да 7 гадз.

Рэдакцыя пакідае за сабой права папрауляць перэсыланые рукапісы і карэспондэнцыі.

Цана асобн. нум. 15 к.

Надпіска: з дастаукай да дому у Мінску на 1 месяц 3 рублі.

Цана абвесгак:
за верш пэтыту на 1-й стран. 1 руб
на апошняй —50 кап.

Штодзенная грамадзка-палітычная газэта.

№ 74. Менск. Нядзеля 23 чэрвеня 1918 г. Год 1

Менск 23/VI.

Ад вякоу рабства паустала і атраслася Беларусь. Народ яе выйшау на новую дарогу да лепшай нацыянальнай будучыны. Але момэнт для гэтаго аказауся нялегкім. Трудна было насярод рэволюцыйнаго грукату і пажару зьбіраць сілы здольныя для творчай працы, ішчэ трудней было адбівацца ад вялікаго нават і у часе разрухі колоса, Вялікай Расіі, гатовай усімі сваімі свабоднымі ад вайны збройнымі сіламі абрушыцца на Беларусь, пры наймнейшай пробе да «здрады». І у скутку гэтаго рух беларускі ні здолеу своечасна сабраць каля сібе патрэбную лічбу людзей здатных да рэпрэзэнтацыі народу у ва усіх яго запатрабаваннях. Ен сабрау просты народ, каторы становіць массовую, лічбенную, а ні інтэллектуальную сілу. Для згуртавання інтэллектуальнай сілы натрэбен спакой, а ні рэволюцыя. Рэволюцыя ж, ні шануе інтэлігэнцыі, і нават пачатая дзякуючы яе усілкам у канцы яе адкідае. Гэтаму прыклады знойдзем у Французкай і найлепшы у Расійскай рэвалюцыі.

Калі нямецкія арміі пасьля адказу Троцкаго падпісаць мірную умову пачалі займаць Беларускія абшары, усе слоі насялення на Беларусі маглі толькі радавацца гэтаму і па праудзі радаваліся гэтаму, бо с нямецкімі арміямі ішлі сюды парадак і спакой. А з імі ішнз 1 магчымасьць згоднай злуланай працы у с і х слоча насялення на карысьць беяуускаго адраджэння, адкрыаларся прамажнасьць сабраць расвалаханую інтэлігэнцыю каля пало працы. На нішчасьце ігэтай сьпешная згода большэнашэ падпісаушых праз невікоу здеп мірную умову паколькі гэтаму жаданаму для лажылафгу нямецкаго войска канец.

Беларусь новай лініяй оккупацыі зноу аказалася разрэзанай на часьці. Гэто разам з мерамі патрэбнымі для ліквідацыі большэвіцкай спадшчыны зноу пастaвіло яе у цяжкія, калі ні горшыя варункі. Але апыніушыся у такім становішчу Рада Беларуская—прэемніца першаго агульна—беларускаго зьезду, які толькі, дзякуючы разгону ні зрабіуся установчым конгрэсам Беларусі ні згубілася і пайшла на дарогу праудзівай і добрай нацыянальнай палітыкі, хаця яе усілкі часто—разбіваліся аб цяжкія умовы працы і аб астаткі тугака большэвістско-імпэрыялістскаго расійскаго духу.

Найважнейшым з зробленаго ею было пастанауленне прызваць да працы усе сілы краю і стварыць коаліцыю. Але гэта работа валтузіцца пакуль што тым, што прызваць усе сілы народу Беларускаго *з усей Беларусі* німа фізычнай магчымасьці.

Дзякуючы гэтаму затрымалася арганізацыя улады даручаная Радай ягомосьцю Р. Скірмунту, каторэму належало з утворэнным габінэтам пачатую Радай працу рэорганізацыі і стасоунаго да патрэб пацыянальна—дзержаунай справы створэння улады давясьці да канца.

Ні глядзя на спакой, пануючы каля нас, сьвет навокал кіпіць падзеямі. Кожная мінута у жыцці народау мае вартасьць веку, але нас нішчасьлівая наша гісторыя затрымоувае праз кожны крок.

На шчасьце нас ні пакідае надзея, што Беларусь усе перэможа.

Агульныя весткі.

БЭРЛІН. Французкі урад дагэтуль трусьліва старaўся укрываць праўду аб французкіх стратах у гэтай вайне. Цяпер французкі генэральны поўнамочнік у Амэрыцэ, Тард'е, у сваіх агітацыйных прамовах прыадкрыў завесу над гэтым. Ен даў гэткія данныя:

«На пізанятай немцамі французкай зямлі жывуць 35 мільёнаў душ. За час вайны у армію паступіло $7^1/_2$ мільёнаў і $1^1/_2$ мільёна рабілі ў ваенных фабрыках. Страты даходзяць 2 мільёнаў 600 тысяч душ. У тым ліку 1 мільён 300 тысяч забітых.».

ПАРЫЖ (Гавас). Дэкрэтам ураду пры міністрў-прэзыдэнце арганізуецца французка-амэрыканскі сэкрэтарыят, задача катораго—дайсьці цясьнейшае еднасьці Амэрыкі і Францыі ў вядзенні вайны і ў палітыцэ у адносінах да нэутральных краёў. За генэральнаго камісара назначаецца Тард'е, каторы дзеля гэткае-ж мэты знаходзіцца цяпер у у Амэрыцэ.

ЖЭНЭВА. Стычкі ў Мароко між тамтэйшымі плямёнамі і французамі ні спыняюцца. Французкія лятуны за кару за напасьці робяць налёты на вёскі месцовых жыхараў.

Купалле.

Сягоння, 23 чэрвеня,—традыцыйнае беларускае сьвято Купалле.

Гэто сьвято мае у нас свой пачатак ішчэ с самых сівых паганскіх часоу старасьветчыны.

Сьвяткуецца Купалле у чэсьць бога. Сонца, а гэтай парэ, калі сонцэ робіць самы большы абарот у нас, калі дні самыя вялікія і лето у поуным расквітненні.

Гэто сьвято так зьвязано с сівой міталегіяй беларускай (і бадай усіх славянскіх плямен), што дайсьці да першай крыніцы трудна.

Ад купальскіх песьняу ішчэ і па сягоняшні дзень істнуючых у нашым народзі самымі багатамі цыклямі веіць нечым казачным, таемнасьцю...

Сярод селянскіх масс і па сягоняшні дзень веруць, што на Яна Купалу а поуначы пануе нячыстая сіла, трэба пільнаваць каровы і хаты ад шкодных чараунiц, якія малако адбіраюць у кароу, перакідаючыся у жабы і наносюць разныя хваробы людзям. На гэта есьць такі ратунак,—у хлеві над дзьвярамі павесіць пук крапівы, а у хаці над дзьвярмі—тапор.

Суседзям падозраным у чарауніцтве нічога у гэты дзень ні пазычаюць.

Разам з гэтым апоўначы расьцвітае, па іх словах, папараць кветка, выходзяць на верх с пад зямлі розныя зачарованыя скарбы, а калі хто знаходзіць папараць кветку, той можа заўладаць скарбамі і можа быць поуным у сваей шчасьлівай долі. Па весках у Купальскую ноч ідзець варожба, уладжываюцца вогнішчы, карагоды і пяюць Купальскія песьні.

Гэто ішчэ астаткі служэння богу сьвета і богу цемры, якія жывуць у душы народа па сягоняшні дзень.

Гэто паэтычнае сімбалічнае сьвято традыцыйна сьвяткавалося да вайны беларускай інтэлігэнтнай моладзью. Глауным чынам яно пекно сьвяткавалося у Вільні; цэлая флетылія баржау і лодак у пекных жывапісных дэкарацыях запоуняли Вілью. Грау аркестр музыкі, сьпеваліся беларускія песьні. Пускаліся у верх ракеты. Па вадзе плавалі вянкі з запаленымі сьвечкамі.

На гэту казку на явы высыпала глядзець уся Вільня ад Антокалю да Закрэту. На Закрэці іх спатыкалі с паходнямі з вялізарнымі вогнішчамі, праз якія моладзь скакала усю ноч. А той парэ маладая Беларусь марыла аб шчасьлівай кветцы папараці для роднаго народу, аб выяуленні скарбу яго самабытнай душы, аб яго лепшай будучыне...

Гэто усе ладзілося першымі піанэрамі беларускаго адраджэння. Цяпер, за час вайны, сьвято гэто спынілося, але за тое зварухнулася беларуская народная душа і лепшыя сыны нашаго народу трымаюць папараць кветку у руках сваіх. Во, во яна расквітнеіць і тады толькі у беларускай незалежнай дзержаве наш многапакутны народ знойдзе скарб свой—шчасьлівую долю.

З. Бядуля.

Кара сьмерці.

Даем перадрук з маскоўскай газэты «Понедѣльникъ» за 17 чэрвеня № 16 пад загалоўкам «Смертная казнь», дзе малюецца кашмарны абраз сьмертнай кары у большэвізіі:

«Да кары сьмерці прыгаварываюць і рэволюцыйныя трыбуналы, і штабы войск, працуючых проціў ўнутрэннягo ворага, і саветы, і асобныя прэдстаўнікі ўласьці. Сьмертныя прыгаворы выносяць у сталічных і правінцыяльных местах і па вёсках.

Ні задаючыся мэтай даць поўны сінодык ўсіх выпадкаў выпаўнення сьмертных прыгавораў, мы адмяжуемся толькі найболей характэрнымі, паказываючымі самыя цёмныя эпокі расійскай рэволюцыі.

У с. Сасноўцы, Моршанскаго павету, учыніўся публічны суд над трэма селянамі, забіўшымі свайго аднаселяніна. На судзе было болей 15000 чалавек. Судом кіраваў мейсцовы старшыня валасного савету Помакін.

Абвінавачаныя аднеківаліся сваю віну. Што тычыцца аднаго з іх, то давнанне пацьвярдзіло яго віну; паказанні проціў двух астатніх былі вельмі шаткі і ніясны.

Народ вымагаў сьмертнай кары для ўсіх трох.

Прэдасьцярогі мейсцоваго сьвяшчэнніка, стараючагося устрымаць народны суд ад страшнай абмылкі, ні памаглі.

Суд віпаваціць усіх:

— Да сьмертнай кары праз растрэл.

Сярод іх знайшліся аматоры—каты, якія на вочах пры усіх некалькімі выстрэламі з рэвальвэра пакончылі з нішчаснымі.

Рабочыя сергіево-уральскаго заводу разагналі савет с. і р. д. і выбралі свой заводскі камітэт, у каторы ні папалі большэвікі.

З Уфы быў прысланы карацельны атрад чырвонай гвардзіі, арэштаваўшы 12 членаў камітэту. Адбыўся суд, каторы прыгаварыў усіх арэштаваных да сьмертнай кары.

Траім з іх пашанцавало уцячы, рэшта 9 былі растрэляны.

Тым жа судом публічна на пляцу білі розгамі 60 чалавек рабочых.

У Красным Халме, Тверск. губ., па пастанові мясцовага савета с. і р. д. прыгавораны да растрэлу трое селян за супраціўнасьць чырвонагвардзейцам. Перад растрэлам селяне былі страшна пабіты і у час выпаўнення над імі сьмертнай кары яны чуць трымаліся на нагах.

Сьмертная кара да таго моцна пачала увайсьці у штодзеннае жыцце, што с прычын яе выпаўнення пасылаюць нават вітанні.

У Сымбірску па пастанові камісыі быў растрэляны камісар Віткоўскі за убійство машыніста Недаваева. З гэтай прычыны профэсыянальны хаурус «паровозосоюзъ» разаслаў па усей лініі сеці жалезных дарог вось якую тэлеграму: «Шлем вітанне камісыі, катарая пастанавіла растрэляць камісара Віткоўскаго за нівінна растрэлянаго ім машыніста Недаваева, і шлем праклянце тым, хто з мэтай або выпадкова стрэляе па тых працаўніках, якія сьвята нясуць свае служэбныя абавязковасьці.

Вымагаем усіх і выпадкова стрэляўшых па жалезнадарожніках караць так сама, як і Віткоўскаго, што можа паслужыць урокам для другіх».

Другі ні меней характэрны выпадак быў у Казані. Адзін з мейсцовых квартальных камітэтаў хадатайствоваў перад саветам с. і р. д. аб выдачы уплаты двум асобам, забіўшым праступніка, хацеўшаго уцекаць пры затрыманні.

Савет адказаў:

— Савет ні можа даць грошы за ўбійство па прынцыпіяльным прычынам.

Як адбываецца рытуал сьмертнай кары, апісывае карэспандэнт цяпер зачыненай газэты «Тверская Вѣсть».

Вясновая раніца. На вуліцах пуста і ціха. Раптам на адной з вуліц, вядучых да акраіны места, паказываецца дзіўная працэсія: трое селян, акружаных дзесяткам чырвонагвардзейцаў, водаль некалькі меськіх жыхароў. Наперадзі салдат малады чалавек з інтэлігентным тварам у белай папасі, ссунутай на патыліцу, — гэто начальнік атраду. Ідзець калыхаючэйся паходкай—ён пьяны.

Чырвонагвардзейцы, ішчэ зусім дзяцюкі, чамусь сьмяюцца і часам штурхаюць селян прикладамі, каб хутчэй шлі.

Селяне чуць трымаюцца на нагах. Твары у сіняках і кровападцеках. Гэта ні твары, а крывавыя страшныя маскі.

Пастароннія пры «сьмертніках», караулі́ўшыя усю ноч каля міліцыі, кажуць мне:

— Яны ні вінаваты і агаворана недругамі.

Каля апошняй хаты пры жалезнадарожнай насыпі атрад астанаўліваецца. Начальнік, некольки раз ўпаўшы разстапаўлівае селян у шэрэнгу. Чырвонагвардзейцы становяцца напроціў. Адзін з селян павернуўшыся да усходу, жэгнаецца; двое другіх затуляюць твары рукамі і нірухома застываюць на мейсцы.

Начальнік атрада падышоў да селян шатаючэйся паходкай і выстрэліў у кожнаго у упор з рэвальвэра. Селяне упалі. Чырвонагвардзейцы адкрылі па іх стрэльбу. Адзін с чырвонагвардзейцаў, безусы хлопец, утыкаў у палумёртвыя целы штык, як бы жадаючы упэўніцца, ці ні жывы яны...

Трупы перарабіліся у безформенныя, крывавыя массы. Чэрапы зьнесены зусім. Вакол лужы крыві і кавалкі мазгоў.

Б—скі.

МАЛЕНЬКІ ФЭЛЬЕТОН.

У БОЛЬШЭВІЗІІ.

Як паедзе наш Мінчук
Гандлеваць ў Расію,
У кішэні ёмкі пук
Грошай у добрадзея.
Выглядае с твару ён
Сыты і прыгожы.
Голас зычны, проста звон,
Проста ангел Божы!
На ім вопраткі блішчаць,
Залаты загарак.
А бацінкі зіхацяць,
Шапка—у дзесяць марак.
А як верніцца Мінчук
З большэвіцкіх раяў,
На граніцы—стук і стук!
«Таварыш» спаткае.
Той агледзіць з ўсіх бакоў
Кемна і гвалтоўна.
Іскры сыплюцца з вачоў—
Тому усё роуна.
Ой, астаўся без грашэй,
Згінуў і пакунак.
Клічыць бедны ўсіх людзей
Громка на ратунак.
На спатканне бачыць ён
Йдзець «красногвардзеец».
Новы плач і новы стон:
—Ох ты, ліхадзеец!
— Дзе загарак? дзе пальто?
Рвуць ад ног бацінкі.
«Саботажнік»! То-ж—бы-то.
Ішчэ строюць кпінкі.
Падымаюць кулакі
Рыцары сваволі.
Аж напухлі твар, бакі,
Наш Мінчук ўжо голы.
І вертаецца назад
Бедны чуць з душою.
Па ім відна, што ні рад,—
Выбіўся са строю!

Я—р.

Весткі с краю.

Па ніправераным намі ішчэ весткам Смаленскі [абласной] Савет работніцкіх і селянскіх дэпутатаў 18 чэрвеня г. г. сьпешно выбраўся у Маскву.

Даў бы Бог!

Афіцыяльнае павядамленне нямецкаго вярхоўнаго камандавання за 21 чэрвеня 1918 року.

Захадні тэатр вайны.

Група армій Кронпрынца Рупрэхта.

Вораг далей рабіў на усім фронці сільныя напіскі разведчыкаў. Яны былі адбіты ўсюды. Паўночна захадняй Мэрыс і паўночней Альбэра ангельскія атакі рушыліся з вялікімі для ворага стратамі.

Група армій Германскаго Кронпрынца.

Мейсцовыя атакі французаў паўднёва-захадняй Нуайона і амэрыканцаў паўночна-захадняй Шато-Тьеры рушыліся. Французы і Амэрыканцы мелі пры гэтым вялікія страты. У нашых руках асталіся палонныя. Паўночна-захадней Рэймса былі ўзяты ў палон італьянцы. Вялікія, быўшыя французкія шпітальныя пастройкі у Вэльскай даліне паміж Брэйль і Монтыны, якія былі ясна абазначаны, у апошні час два разы пападалі пад варожы абстрэл.

Першы Генэрал-кватэрмэйстар **фон-Людэндорф.**

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

Усходняя ссудная каса. Прамысловая чыннасьць і грашовы рух нарадзіуся да новаго жыцця пасьля заключэння міру на усходзе і асабіста у абласьцях, занятых немцамі і відочна йдуць да радаснаго для нас развіцця, у якім, звычайна, заінтэрасованы усе учасьнікі. У першай лініі расцвітаючай прамысловай чыннасьці праглядвае агульнае, прынятае шчыра жаданне залячыць балячкі, зробленыя вайною і звараціць народы да пладатворчай культурнай работы у спакойнай абстаноуцы. Свае усьпешнае развіцце гэтае жаданне знаходзіць ва Усходняй Ссуднай Кассе, якая адчыніла свае аддзяленні ва усіх велькіх гарадах вобласьцеу, якія Нямеччына вярнула да спакойнай работы, як напрыклад: Рэвель, Рыга, Вільня, Горадзен, Беласток, а так сама тут у Менску (на Саборным пляцу 4).

Усходняя Ссудная Каса—крэдытовая інстытуцыя, прэдстауляючая сабою разам с тым зберагацельную касу, есьць інстытуцыя дзержаўная, німаючая мэту нажывы і маючая сабе глаўнай задачаю—нарыхтоўванне гаспадарчых адносін глауным чынам міжы Нямеччынай і Расіей, а так сама рэгуляванне банкоўскай чыннасьці. Яна выпушчае крэдытовыя білеты, прымае дэпозыты і прымае так сама на сябе пераводы, што дзеля гандлеваго сьвету мае асобнае значэнне. На рэшці зьвертаецца увага і на тое, што Усходняя Ссудная Каса прэдстауляе сабою шыкоўнае памяшчэнне капіталау. Прымаюцца доўгасрочныя уклады і закладаюцца тякучыя рахункі, грошы з якіх можна ва усякі час атрымваць па чэках.

Польскімі легіонэрамі нідауна быу растрэляны псаломшчык с. Богушэвічы, Ігумэнскаго пав., Фалевіч, за арганізацыю беларускаго камітэту самаабароны сярод тамтэйшых селян.

Аб уцекачах—сьвяшчэнніках, асеушых у мейсцовай епархіі, узбуджаны перад нямецкімі уласьцямі епіскапам Гэоргіем рад ходатайств аб найхутчэйшым прэдостауленні ім вакантных мейсц у заакопных районах, г. з. за межамі б. дэморкацыйнай лініі 1917 г.

На мейсцовым грошавым рынку узабнауленне у гэрманскай меняльнай крамы абмена царскіх грошай на акупацыйныя (за 1 руб.—1 марка 10 фэн.), а так сама думскіх грошай 1000 руб. і 250 руб.—1 руб. за 1 марку,—зрабіло нібывалае ажыуленне.

Палепшэнне курса царскаго руб., у зьвязі з агульным становішчом спрау у краю, разгледаецца банкірскімі і камісіоннымі канторамі, як рэзультат часьцічнаго падзення цэн на рэчы першай патрэбнасьці.

У нікаторых абыватэльскіх кругах выказываецца пажаданне а болей точным тлумачэнні котыроукі грошай па новаму курсу.

Першы агульна-даступны канцэрт—лекцыя зноу установленай менскай кансэрваторыі ахвяруецца памяці гэніяльнаго дзеяча расійскай компазыцыі П. Чайкоускаго, с прычын 25 лецця ад дня яго канчыны, адбудзецца сягоння, 23 чэрвеня, а 8 гадзіне вечара у меськім тэатры.

Канцэрт М. Агрэневой-Славянскай на трэку меськаго т-ва аматарау спорта дзеля дажджа перанесен на заутра, г. з. 24 чэрвеня.

У І-м пазычкова-зьберагацельным т-ве выступіушыя з ліку закладчыкау с прычыны выплаты усіх грошай члены зноу прыймаюцца у склад членау закладчыкау апошнім часам у вельмі рэдкіх выпадках.

Одпуск па бонам солі, сушэнай агародніны, сернічак і дапауніцельнаго цукравога пяску на 1 ф. на душу мае быць 25—26 чэрвеня.

Судзебнае пасядзэнне губэрскаго прысуцтвія адбудзецца у поудзень, 25 чэрвеня, Пецярбурская 4, дзеля разгляду 102 грамадзянскіх справ і 4 угалоуных, пад старшынствам кіраунічаго скарбовай палатай.

Запас спрау ні разабраных каля 600; апрача таго ужо пачалі паступаць новыя справы па жалобам на рашэнні павет. зьезду і часовых судзей.

У І-м пазычкова-зьберагацельным т-ве прыкмечаецца павялічэнне просьб аб выдачы грошэй, якія іспрашываюцца на будауніцтво, у зьвязі з наступіушым летнім сэзонам.

Будауніцтво на акраінах, упаушых за час вайны у забыцце добры паказацель. Грошавы падрахунак па пазычках робіцца па курсу; за адзін акупацыйны рубель—адзін руб. шэсьдзесят капеяк.

Строгая праверка бонавых кніжак пяці зноу установленных часова бонавых бюро, куды павінен кожны прыйсьці з дакумэнтамі дамавой кнігай дзеля нарыхтавання асобых рэгістрацыйных лістоу, разсылаемых затым у належачыя бонавыя крамы, пачынаецца ад ауторка, 25 чэрвеня. Канец праверкі 10 ліпня.

Праверка кніжак разлічана на знішчэнне права атрымаць па бонам выехаушых з Менску асоб, дзякуючы чаму можна было-б павялічыць паевыя нормы.

Агульна лік бонавых крам зьменьшаны на 50, дзеля вялікіх дэфэктау у організацыі справы і пастаянных жалоб на гэта са стараны насялення.

Выстаука нямецкаго кніжнаго штукарства канчаецца заутра, г. з. 24 чэрвеня.

Еурэйскае т-во «Лікас-Гацэдак» сягоння, 23 чэрвеня, адчыняе у урочышчы Сморгоука летнюю каленію для дзяцей на 80 бяднейшых абязсіленых і хваровітых дзяцей.

Кожнае дзіця мае быць у каленіі 2 месяцы.

Штомесячная падмога ад нямецкіх уласьцей выходатайствована меськім галавой Хржонстоускім на выдачу пэнсіі служачым меськай управы і міліцыі, пачынаючы ад чэрвеня у размеры 150000 руб.

На міліцыю выходзіць што месяц 85,000 руб.

Б. старшыня менскаго аддзелу хаурусьніка акцябрыстау І. Чыгірэу, як паведамляюць яго палітычныя таварышы, састаіць цяпер старшынею савета салдацкіх і рабочых дэпутатау у Сумах, Харк. губ.

Вось якая эвалюцыя віднаго дзеяча праваго крыла!

Да склікання у лістападзе епархіяльнаго зьезда духавенства ідуць старанныя рыхтаванні, праз прэдварыцельнае выбранне дэлегатау у павятовых благочыніях.

Зьезд мае быць многалюдным.

Канцэрт, да вадэвілі і сконі адбудуцца у «Беларускай Хаце» у суботу, 29 чэрвеня.

Дырыжорам хора будзе Цераускі.

Рэдактар **А. Прушынскі.**
Выдавецтво **«Т-во Заранка.»**

Друкарня Я. А. Грынблята.